cymdeithas yr iaith

Addysg Gymraeg i Bawb: Cyrraedd y Nod

Cyflwyniad

Mae'r Gymraeg yn perthyn i bawb yng Nghymru ond ar hyn o bryd mae'r gyfundrefn addysg yn amddifadu 80% o bobl ifanc o'r gallu i siarad a defnyddio'r Gymraeg yn hyderus erbyn diwedd eu cyfnod mewn addysg statudol.

Addysg cyfrwng Cymraeg yw'r unig ffordd o sicrhau bod disgyblion yn gadael yr ysgol yn medru'r Gymraeg yn hyderus felly fe gyhoeddodd Cymdeithas yr Iaith Ddeddf Addysg Gymraeg i Bawb llynedd, sy'n gosod nod statudol bod pob plentyn yn derbyn addysg Gymraeg erbyn 2050.

Er mwyn i hynny ddigwydd byddai angen gweithredu yn genedlaethol ac yn lleol. Byddai angen i'r Llywodraeth fabwysiadu'r nod hynny a gosod targedau i Awdurdodau Lleol, a byddai'n rhaid i Awdurdodau Lleol greu cynllun i gyrraedd y targedau hynny a rhoi pob ysgol ar lwybr at fod yn ysgol sy'n dysgu trwy'r Gymraeg.

Mae rhan gyntaf y gwaith ystadegol hwn yn dangos y twf fydd ei angen fesul sir er mwyn cyrraedd y nod bod pob plentyn yn derbyn addysg cyfrwng Cymraeg erbyn 2050.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymgynghori ar gynigion ar gyfer Bil Addysg Gymraeg, sydd yn gosod nod bod 50% o blant Cymru yn derbyn addysg Gymraeg erbyn 2050. Mae'r ystadegau yn ail ran y gwaith hwn yn dangos y twf fydd ei angen fesul sir i gyrraedd y nod bod hanner disgyblion Cymru yn derbyn addysg Gymraeg erbyn 2050.
Er yn gam ymlaen byddai hynny'n annigonol gan y byddai'n parhau i amddifadu hanner disgyblion Cymru o allu defnyddio'r Gymraeg yn hyderus.

Fe wnaeth y Gymdeithas waith ystadegol tebyg i'r gwaith hwn yn 2017, Targedau Addysg Lleol - Cyrraedd y Miliwn o Siaradwyr Cymraeg. Mae'n dangos y twf fyddai ei angen er mwyn cyrraedd targed y Llywodraeth o gyrraedd miliwn o siaradwyr erbyn 2050. Mae'n dangos y byddai angen i 39.7% o ddisgyblion saith oed fod yn derbyn addysg Gymraeg yn genedlaethol erbyn 2025.
Yn 2022/23, gyda dwy flynedd i fynd, dim ond 23.5% o blant cynradd oedd yn derbyn addysg cyfrwng Cymraeg[1].

Mae'r gwaith yma yn ehangu ar y gwaith ystadegol hynny, ac yn tynnu sylw at y diffyg dilyniant sylweddol wrth i blant symud o'r sector cynradd i'r uwchradd, sydd i'w weld ar ei fwyaf amlwg yn rhai o siroedd y gorllewin.

Yr hyn sy'n glir felly yw bod angen i Lywodraeth Cymru greu cynllun gweithredu, cyllido'r cynnydd a gosod targedau ar gyfer Awdurdod Lleol, waeth beth fo'r nod.

Y gweithlu addysg

Y brif her wrth sicrhau bod pob disgybl yn derbyn addysg Gymraeg yw cynyddu'r nifer o athrawon, athrawon cynorthwyol a phob aelod o staff sy'n gallu defnyddio'r Gymraeg yn y dosbarth a thu hwnt. Mae angen cynllun ar gyfer hynny.

Rydyn ni wedi galw yn y gorffennol am fuddsoddiad o £20 miliwn bob blwyddyn ar gyfer hyfforddi athrawon, athrawon cynorthwyol, staff ategol a staff sy'n cefnogi ysgolion; a chynllun strategol 5-10 mlynedd ar gyfer hyfforddi staff.

---

[1] Data 2022/23 gan StatsWales - https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Schools-and-Teachers/Schools-Census/Pupil-Level-Annual-School-Census/Welsh-Language/classesinprimarymiddlesecondaryschools-by-laregion-welshcategory

Mae cyfanswm o 26,445 o athrawon a 15,660 o athrawon cynorthwyol (12,850 ohonynt mewn ysgolion cynradd) gyda ni yng Nghymru a thua thraean ohonynt yn medru'r Gymraeg er nad ydyn nhw i gyd yn dysgu trwy'r Gymraeg ar hyn o bryd. Byddai rhoi hyfforddiant a chefnogaeth i'r athrawon hynny yn rhoi hyder iddyn nhw ddysgu trwy'r Gymraeg.

I gyd-fynd â hynny mae angen i'r cynllun hyfforddiant sabothol i athrawon gynnig amrywiaeth o gyfleoedd, cefnogaeth ddilynol a gwerthusiadau.

Mae angen cynnwys blwyddyn ychwanegol i hyfforddiant cychwynnol athrawon ar gyfer dysgu a gloywi'r Gymraeg er mwyn i athrawon newydd allu dysgu trwy'r Gymraeg.

Ar ben hynny mae angen targedau statudol i bob awdurdod lleol ar gyfer nifer y gweithlu addysg sy'n siarad Cymraeg.
Mae mwy o wybodaeth am ein strategaeth ar gyfer datblygu gallu'r gweithlu addysg ar ein gwefan[2].

Methodoleg

I gyrraedd y nod bod pob disgybl mewn ysgolion uwchradd (hyd at 16 oed) yn derbyn addysg Gymraeg erbyn 2050 byddai'n rhaid i ysgolion cynradd fod wedi cyrraedd nod o'r fath bum mlynedd ynghynt, sef wedi 20 mlynedd, neu yn 2045.

Mae'r ffigyrau fesul sir yn dangos y ffigurau perthnasol am y twf cronnol y byddai ei angen ar gyfer gwireddu'r ddwy sefyllfa.

Ar sail hynny, penderfynwyd cyfrifo'r twf angenrheidiol mewn addysg uwchradd ar sail llinell amser bum mlynedd ar ôl y ddarpariaeth addysg gynradd.

I wneud hyn, bydd y canrannau'n aros yr un fath. Fodd bynnag, mae angen amcangyfrif ar wahân o'r niferoedd gan ein bod yn sôn am ystod oedran o bum mlynedd i ddisgyblion uwchradd, 11-15 oed, ac ystod oedran o wyth mlynedd mewn ysgolion cynradd, 3-10 oed.

Nid yw'r union niferoedd ym mhob oedran unigol ym mhob sector ar gael yn rhwydd, ond mae modd cyfrifo'n fras ar sail y canrannau o blant ysgol mewn gwahanol siroedd sydd yn yr oedrannau hyn. Gan mai trafod rhagamcanion dangosol sydd, does dim ffigurau 'cywir' nac 'anghywir', ond mae'r amcangyfrifon bras yn dangos graddfa'r twf y bydd ei angen.

Diffinnir y categori dwyieithog AB fel ysgolion uwchradd lle mae pob disgybl yn astudio 80% o bynciau trwy'r Gymraeg yn unig. Yn genedlaethol, canran fach o blant sydd mewn ysgolion o'r fath ond gan fod pawb yn derbyn addysg Gymraeg yn yr ysgolion hyn, ychwanegwyd hwy at y categori cyfrwng Cymraeg, sydd o'u cyfuno yn ffurfio canran o 13%.

Mae llawer llai o blant mewn ysgolion canol (3-16 neu 3-18) – tua 26,000 o gymharu â 175,000 mewn ysgolion uwchradd – mae'r ddarpariaeth Gymraeg yn llawer uwch ynddynt. Mae mwy nag un sir hefyd lle mae'r unig ddarpariaeth uwchradd Cymraeg yn y sir mewn ysgolion canol.

Mae'n bwysig nodi na all unrhyw ragamcanion mewn astudiaeth fel hon, waeth pa mor fanwl y cawsant eu cyfrifo, ffurfio cynllun ystyrlon ynddynt eu hunain ar gyfer addysg Gymraeg. Byddai'n rhaid i awdurdodau addysg weithredu'n ymarferol drwy gynllunio fesul blwyddyn oedran a fesul ysgol unigol, yn hytrach nag ar sail niferoedd disgyblion yn unig.

Diben y rhagamcanion hyn yw gweithredu fel canllaw i fesur a dangos y math o dwf sydd ei angen.

---

[2] Strategaeth Datblygu Gallu'r Gweithlu Addysg - https://cymdeithas.cymru/datblygu_gweithlu

Mae'r holl niferoedd a grybwyllir yn yr astudiaeth hon yn seiliedig ar y boblogaeth ysgol bresennol yng Nghymru. Mae'n anochel y bydd niferoedd disgyblion ysgol mewn rhai siroedd yn codi ac yn disgyn mewn siroedd eraill ond byddai ceisio rhagamcanu'n gywir ar gyfer pob man yn dasg ddiddiwedd, a'r pellaf yr edrychwn i'r dyfodol, mwyaf ansicr fydd unrhyw ragamcanion.

Rhaid i unrhyw niferoedd felly cael eu hystyried fel rhifau dangosol yn unig ond mae'r canrannau ar sail mwy cadarn, ac yn debygol o aros yn ddigyfnewid waeth beth fo union niferoedd y disgyblion.

Siroedd y gorllewin

Wrth osod targedau fesul sir bydd angen edrych ar y pedair sir orllewinol – Môn, Gwynedd, Ceredigion a Sir Gâr – fel achosion arbennig gan y byddai modd sicrhau addysg Gymraeg i 100% o ddisgyblion ynddynt yn llawer cynt na gweddill Cymru.
Mae'n werth nodi hefyd mai yn ysgolion y siroedd hyn mae dros 40% o'r holl ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Cymraeg yng Nghymru. Er hynny, mae'n ymddangos bod gwahaniaeth sylweddol – i wahanol raddau – yn y pedair sir rhwng y ddarpariaeth addysg gynradd ac addysg uwchradd.

Yng Ngwynedd y mae'r nifer mwyaf o blant sy'n derbyn addysg Gymraeg, ac mae'r ganran eisoes o fewn trwch blewyn i 100 y cant ymhlith plant ysgol gynradd. Mae'r canrannau ychydig yn is ym Môn a Cheredigion (a'r niferoedd yn llawer llai oherwydd eu bod yn siroedd llai o ran poblogaeth). Byddai gweithredu'r math o gyfradd twf mewn addysg Gymraeg a fyddai ei angen yng ngweddill Cymru yn fwy na digon i alluogi'r tair sir hyn i gyrraedd y nod bod 100% o blant yn derbyn addysg Gymraeg dros y 10 mlynedd nesaf.

Er bod y ganran o blant sy'n derbyn addysg Gymraeg yn llawer is yn Sir Gâr nag yn y tair sir arall, dyma'r sir sydd yn ail o ran nifer y plant mewn addysg gynradd Gymraeg yng Nghymru. Er bod ganddi ffordd bellach i fynd na'r tair sir arall at gyrraedd 100 y cant, byddai'n gallu cyrraedd targed o'r fath ymhell o flaen gweddill Cymru – hyd yn oed ar gyfradd twf mwy cymedrol.

Am y rhesymau hyn, bydd angen cynlluniau twf unigryw ac ar wahân i'r pedair sir hyn, a hynny ar sail ymchwil pellach.

Cyrraedd y nod bod 100% o blant mewn addysg Gymraeg

Mae’r graffiau isod yn dangos, fesul sir, faint o gynnydd sydd ei angen bob pum mlynedd er mwyn cyrraedd sefyllfa lle mae pob disgybl yn derbyn addysg Gymraeg erbyn 2050.

Gwynedd

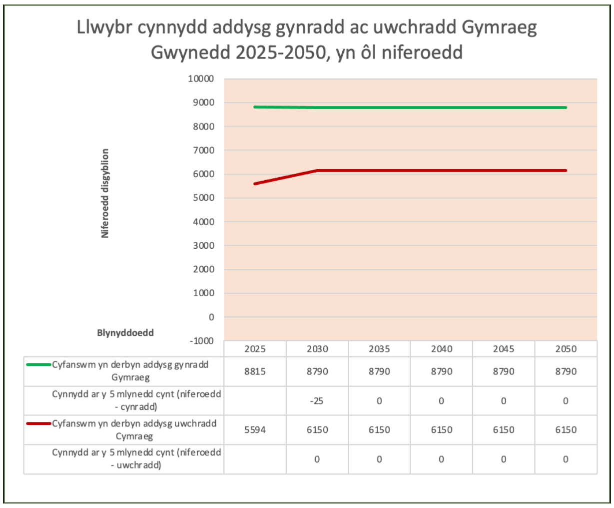

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Cyfanswm yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	8815	8790	8790	8790	8790	8790
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - cynradd)		-25	0	0	0	0
Cyfanswm yn derbyn addysg uwchradd Cymraeg	5594	6150	6150	6150	6150	6150
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - uwchradd)		0	0	0	0	0

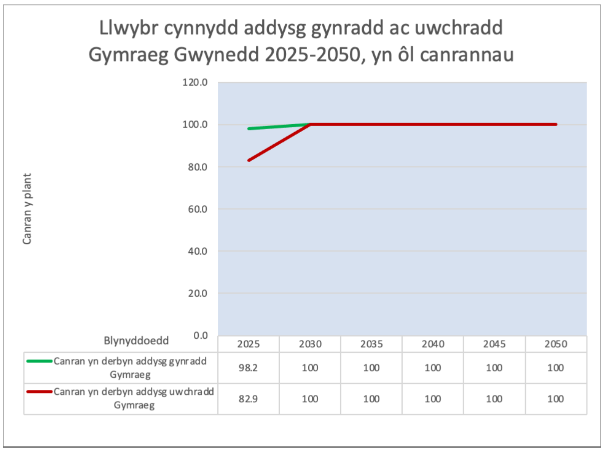

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	98.2	100	100	100	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	82.9	100	100	100	100	100

Conwy

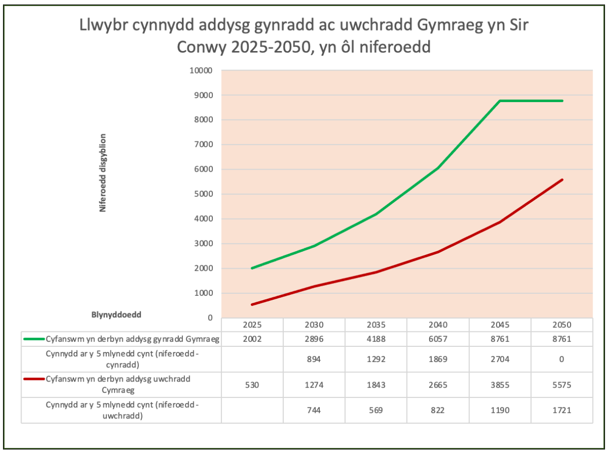

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Cyfanswm yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	2002	2896	4188	6057	8761	8761
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - cynradd)		894	1292	1869	2704	0
Cyfanswm yn derbyn addysg uwchradd Cymraeg	530	1274	1843	2665	3855	5575
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - uwchradd)		744	569	822	1190	1721

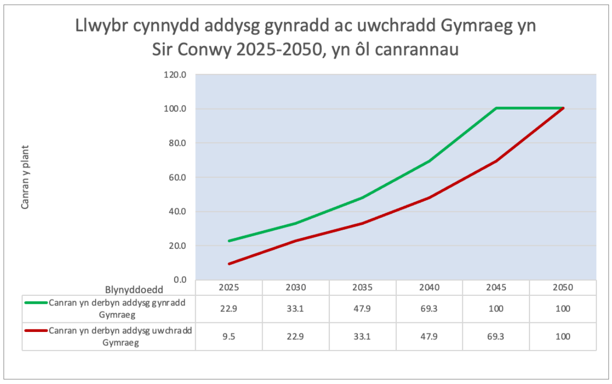

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	22.9	33.1	47.9	69.3	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	9.5	22.9	33.1	47.9	69.3	100

Sir Ddinbych

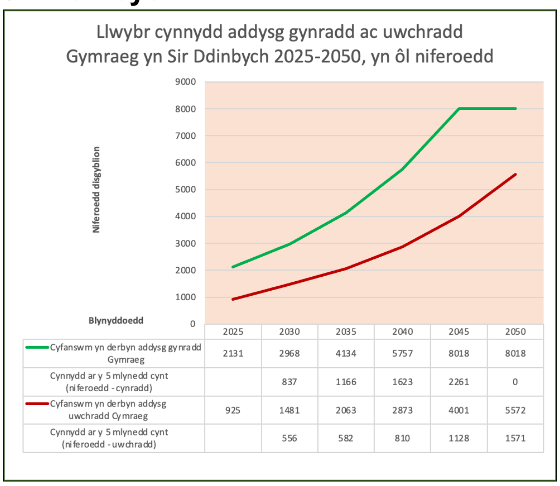

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Cyfanswm yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	2131	2968	4134	5757	8018	8018
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - cynradd)		837	1166	1623	2261	0
Cyfanswm yn derbyn addysg uwchradd Cymraeg	925	1481	2063	2873	4001	5572
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - uwchradd)		556	582	810	1128	1571

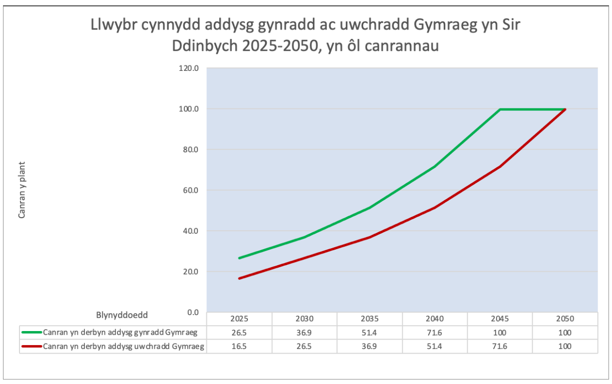

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	26.5	36.9	51.4	71.6	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	16.5	26.5	36.9	51.4	71.6	100

Sir y Fflint

Llwybr cynnydd addysg gynradd ac uwchradd Gymraeg yn Sir y Fflint 2025-2050, yn ôl niferoedd

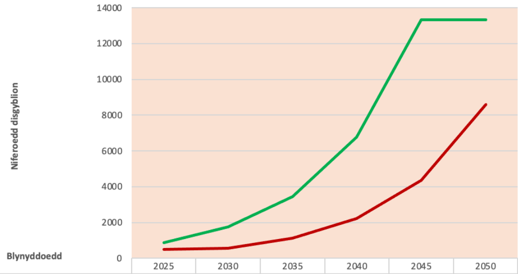

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Cyfanswm yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	891	1752	3445	6774	13319	13319
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - cynradd)		861	1693	3329	6545	0
Cyfanswm yn derbyn addysg uwchradd Cymraeg	514	575	1131	2223	4371	8595
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - uwchradd)		61	556	1093	2148	4224

Llwybr cynnydd addysg gynradd ac uwchradd Gymraeg yn Sir y Fflint 2025-2050, yn ôl canrannau

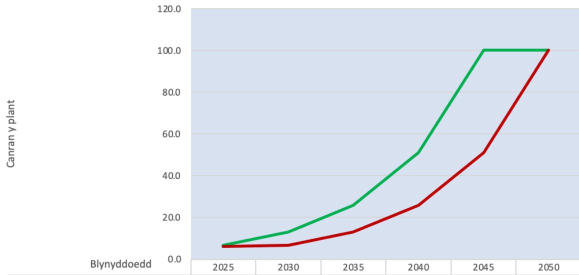

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	6.7	13.2	25.9	50.9	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	6.0	6.7	13.2	25.9	50.9	100

Wrecsam

Llwybr cynnydd addysg gynradd ac uwchradd Gymraeg yn Sir Wrecsam 2025-2050, yn ôl niferoedd

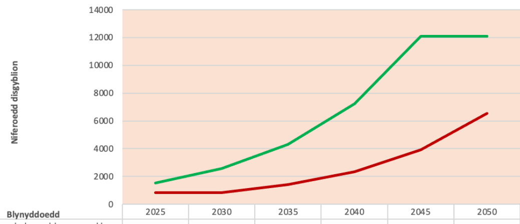

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Cyfanswm yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	1543	2581	4318	7225	12086	12086
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - cynradd)		1038	1737	2906	4862	0
Cyfanswm yn derbyn addysg uwchradd Cymraeg	835	835	1397	2337	3910	6541
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - uwchradd)		0	562	940	1573	2631

Llwybr cynnydd addysg gynradd ac uwchradd Gymraeg yn Sir Wrecsam 2025-2050, yn ôl canrannau

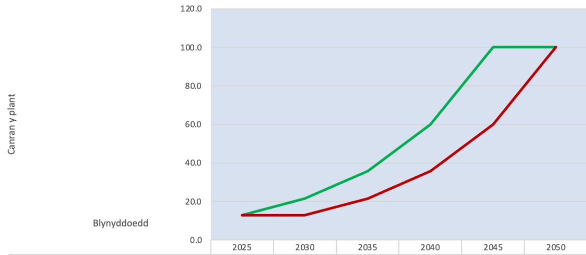

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	12.8	21.4	35.8	59.9	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	12.8	12.8	21.4	35.8	59.9	100

Powys

Llwybr cynnydd addysg gynradd ac uwchradd Gymraeg Powys 2025-2050, yn ôl niferoedd

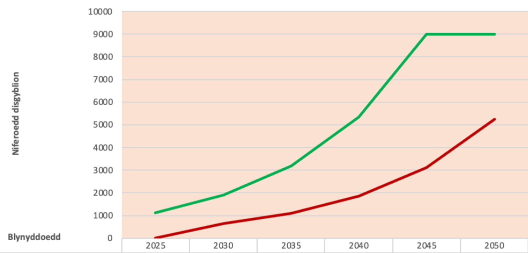

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Cyfanswm yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	1126	1893	3183	5351	8997	8997
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - cynradd)		767	1290	2168	3646	0
Cyfanswm yn derbyn addysg uwchradd Cymraeg	0	657	1105	1857	3122	5249
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - uwchradd)		657	448	753	1265	2127

Llwybr cynnydd addysg gynradd ac uwchradd Gymraeg Powys 2025-2050, yn ôl canrannau

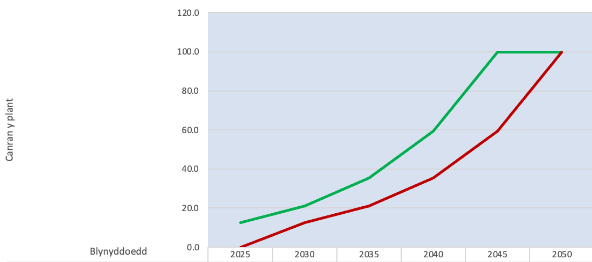

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	12.5	21.0	35.3	59.4	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	0.0	12.5	21.0	35.3	59.4	100

Ceredigion

Llwybr cynnydd addysg gynradd ac uwchradd Gymraeg Ceredigion 2025-2050, yn ôl niferoedd

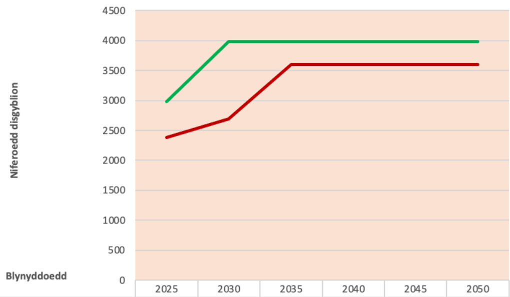

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Cyfanswm yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	2976	3983	3983	3983	3983	3983
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - cynradd)		1007	0	0	0	0
Cyfanswm yn derbyn addysg uwchradd Cymraeg	2386	2687	3596	3596	3596	3596
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - uwchradd)		301	909	0	0	0

Llwybr cynnydd addysg gynradd ac uwchradd Gymraeg Ceredigion2025-2050, yn ôl canrannau

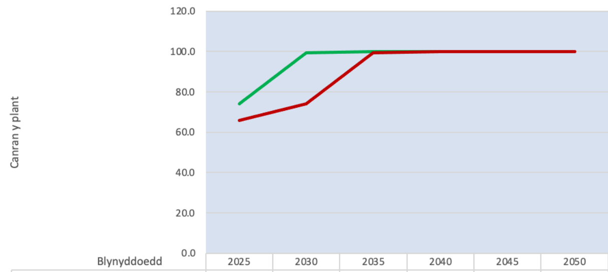

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	74.2	99	100	100	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	65.9	74.2	99	100	100	100

Sir Benfro

Llwybr cynnydd addysg gynradd ac uwchradd Gymraeg yn Sir Benfro 2025-2050, yn ôl niferoedd

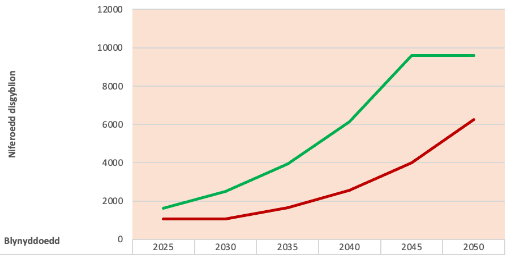

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Cyfanswm yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	1607	2511	3925	6133	9585	9585
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - cynradd)		904	1413	2209	3452	0
Cyfanswm yn derbyn addysg uwchradd Cymraeg	1050	1050	1641	2564	4008	6263
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - uwchradd)		0	591	923	1443	2255

Llwybr cynnydd addysg gynradd ac uwchradd Gymraeg yn Sir Benfro 2025-2050, yn ôl canrannau

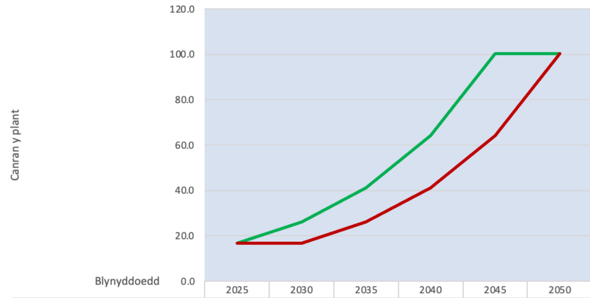

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	16.8	26.3	41.0	64.1	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	16.8	16.8	26.3	41.0	64.1	100

Sir Gâr

Llwybr cynnydd addysg gynradd ac uwchradd Gymraeg yn Sir Gâr 2025-2050, yn ôl niferoedd

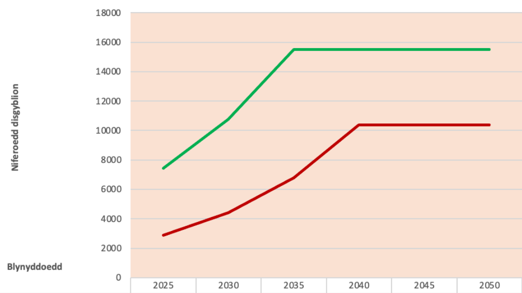

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Cyfanswm yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	7452	10748	15502	15502	15502	15502
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - cynradd)		3296	4754	0	0	0
Cyfanswm yn derbyn addysg uwchradd Cymraeg	2899	4434	6782	10372	10372	10372
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - uwchradd)		1535	2348	3591	0	0

Llwybr cynnydd addysg gynradd ac uwchradd Gymraeg yn Sir Gâr 2025-2050, yn ôl canrannau

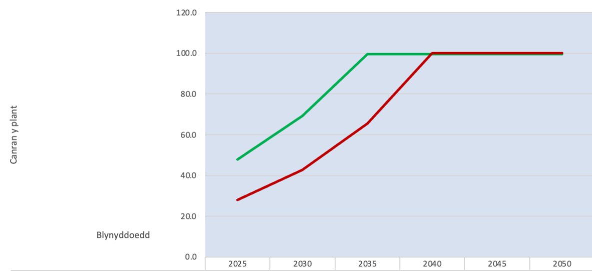

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	47.9	69.1	100	100	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	28.0	42.8	65.5	100.0	100.0	100

Abertawe

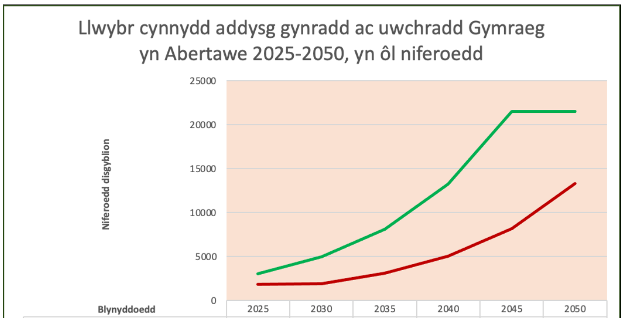

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Cyfanswm yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	3081	5007	8138	13226	21494	21494
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - cynradd)		1926	3131	5088	8269	0
Cyfanswm yn derbyn addysg uwchradd Cymraeg	1833	1906	3098	5034	8182	13297
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - uwchradd)		73	1192	1937	3147	5115

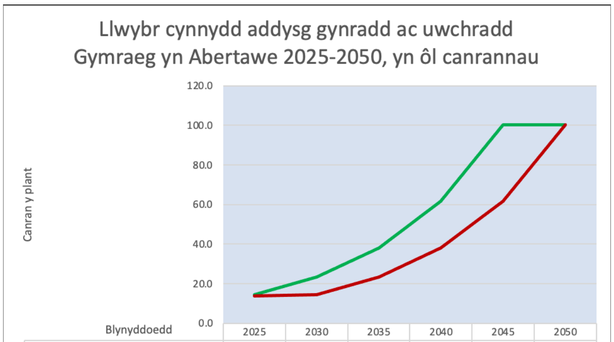

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	14.4	23.4	38.0	61.8	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	13.8	14.4	23.4	38.0	61.8	100

Castell-Nedd Port Talbot

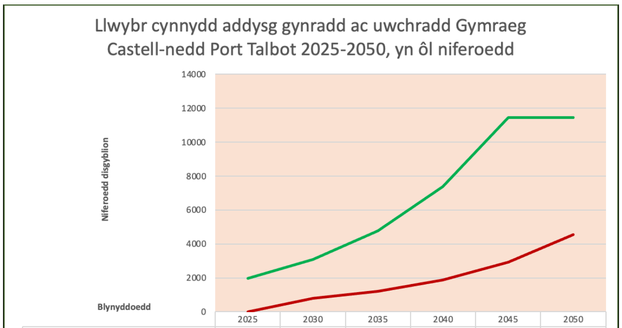

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Cyfanswm yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	1984	3075	4766	7387	11450	11450
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - cynradd)		1091	1691	2621	4063	0
Cyfanswm yn derbyn addysg uwchradd Cymraeg	0	786	1218	1888	2927	4536
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - uwchradd)		786	432	670	1038	1610

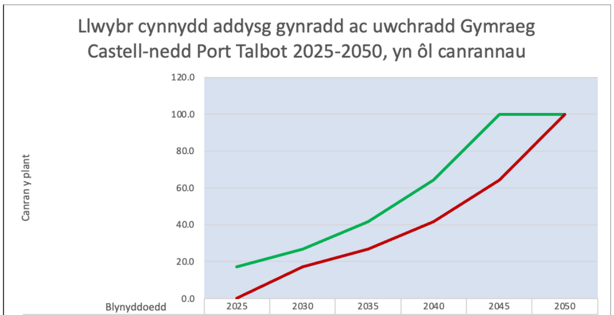

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	17.3	26.8	41.6	64.4	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	0.0	17.3	26.8	41.6	64.4	100

Caerffili

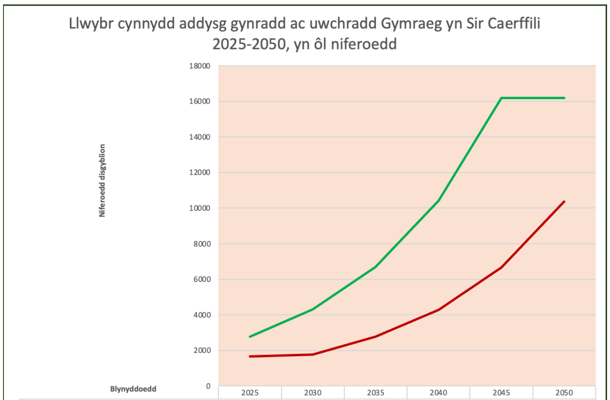

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Cyfanswm yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	2772	4308	6696	10407	16175	16175
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - cynradd)		1536	2388	3711	5768	0
Cyfanswm yn derbyn addysg uwchradd Cymraeg	1651	1778	2763	4295	6675	10375
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - uwchradd)		0	985	1532	2380	3699

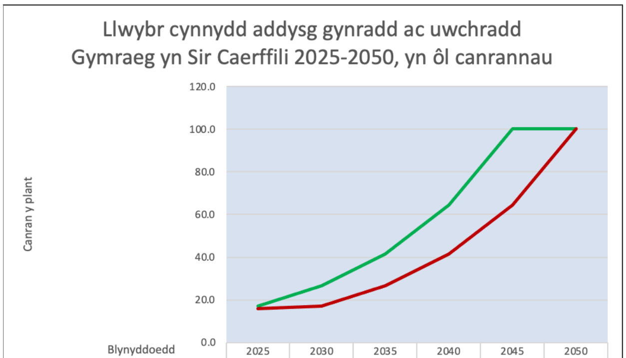

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	17.2	26.7	41.5	64.6	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	16.0	17.2	26.7	41.5	64.6	100

Blaenau Gwent

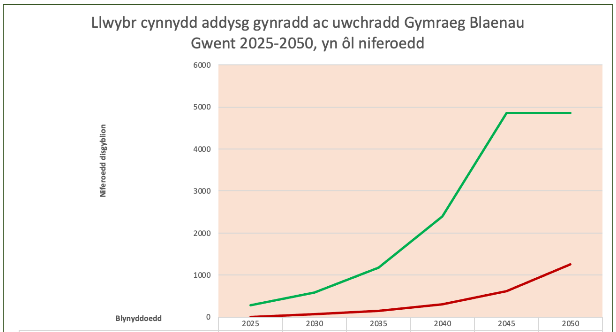

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Cyfanswm yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	287	582	1180	2392	4851	4851
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - cynradd)		295	598	1212	2458	0
Cyfanswm yn derbyn addysg uwchradd Cymraeg	0	74	150	304	617	1251
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - uwchradd)		0	76	154	313	634

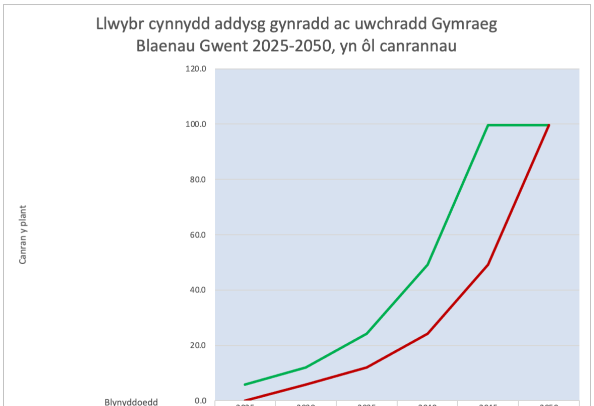

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	5.9	12.0	24.3	49.2	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	0.0	5.9	12.0	24.3	49.2	100

Torfaen

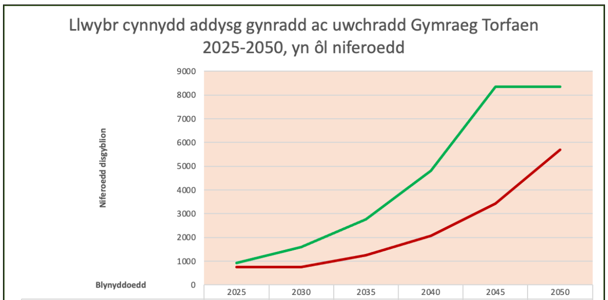

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Cyfanswm yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	915	1590	2764	4804	8350	8350
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - cynradd)		675	1174	2040	3546	0
Cyfanswm yn derbyn addysg uwchradd Cymraeg	743	743	1236	2057	3423	5695
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - uwchradd)		0	493	821	1366	2272

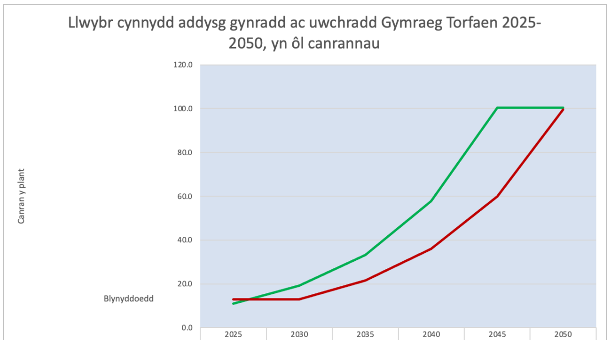

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	11.0	19.1	33.2	57.8	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	13.0	13.0	21.6	36.0	59.9	100

Sir Fynwy

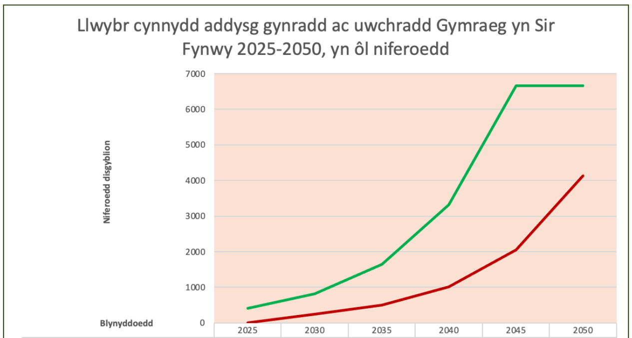

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Cyfanswm yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	407	819	1647	3312	6661	6661
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - cynradd)		412	828	1665	3349	0
Cyfanswm yn derbyn addysg uwchradd Cymraeg	0	252	507	1019	2051	4124
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - uwchradd)		0	255	513	1031	2074

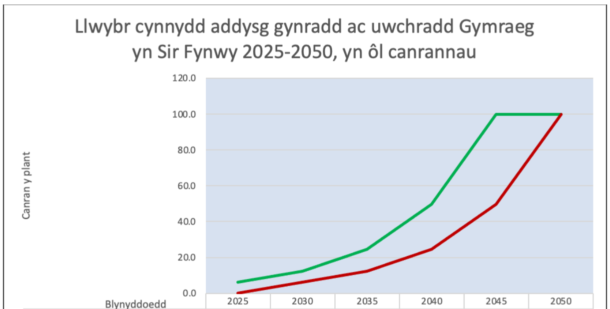

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	6.1	12.3	24.7	49.6	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	0.0	6.1	12.3	24.7	49.6	100

Casnewydd

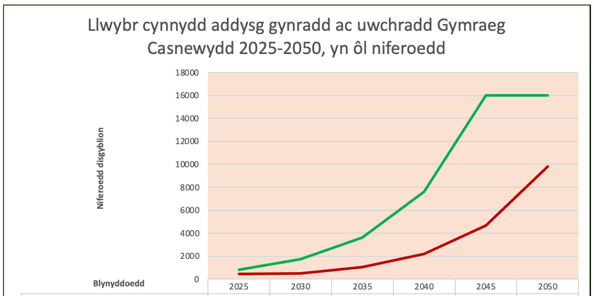

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Cyfanswm yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	812	1711	3604	7592	15994	15994
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - cynradd)		899	1893	3988	8402	0
Cyfanswm yn derbyn addysg uwchradd Cymraeg	448	498	1049	2210	4656	9809
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - uwchradd)		0	551	1161	2446	5153

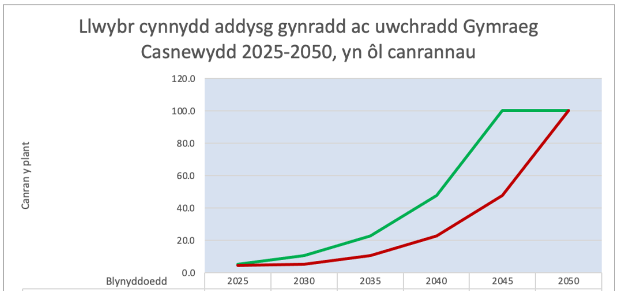

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	5.1	10.7	22.6	47.7	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	4.6	5.1	10.7	22.6	47.7	100

Pen-y-bont ar Ogwr

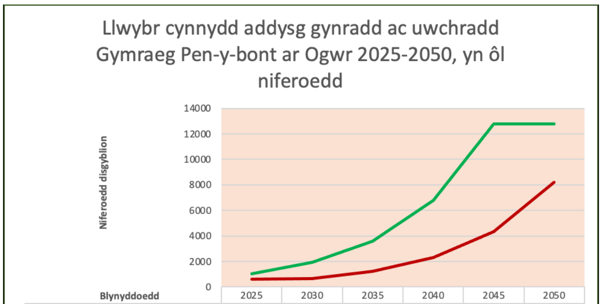

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Cyfanswm yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	1013	1909	3597	6778	12773	12773
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - cynradd)		896	1688	3181	5995	0
Cyfanswm yn derbyn addysg uwchradd Cymraeg	600	649	1223	2305	4343	8183
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - uwchradd)		49	574	1082	2038	3841

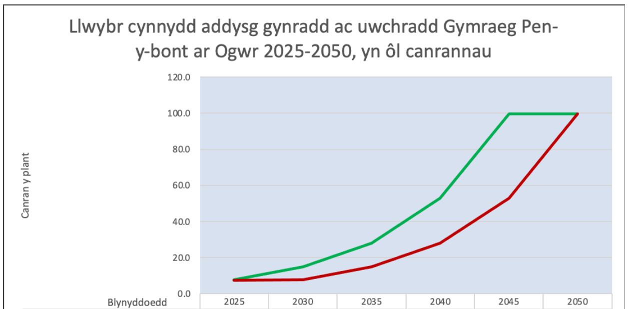

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	7.9	14.9	28.1	52.9	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	7.3	7.9	14.9	28.1	52.9	100

Bro Morgannwg

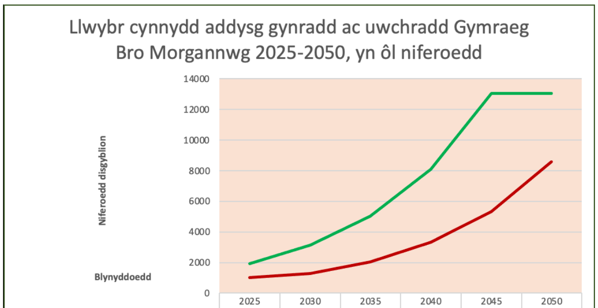

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Cyfanswm yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	1939	3123	5029	8100	13045	13045
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - cynradd)		1184	1906	3070	4945	0
Cyfanswm yn derbyn addysg uwchradd Cymraeg	999	1277	2057	3312	5334	8591
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - uwchradd)		278	780	1256	2022	3257

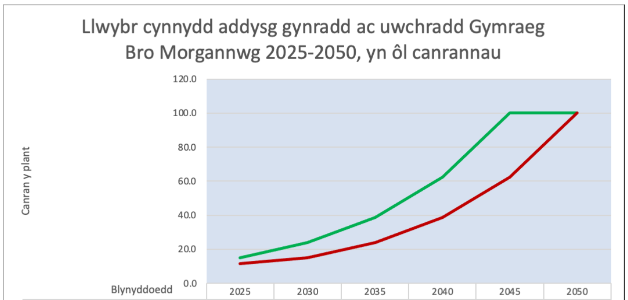

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	14.9	24.0	38.6	62.2	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	11.7	14.9	24.0	38.6	62.2	100

Rhondda Cynon Taf

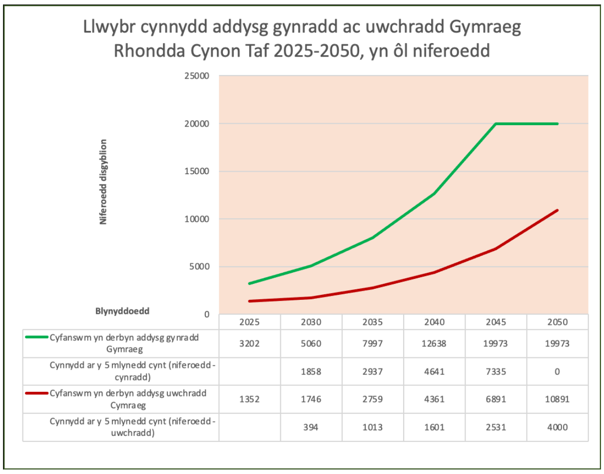

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Cyfanswm yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	3202	5060	7997	12638	19973	19973
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - cynradd)		1858	2937	4641	7335	0
Cyfanswm yn derbyn addysg uwchradd Cymraeg	1352	1746	2759	4361	6891	10891
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - uwchradd)		394	1013	1601	2531	4000

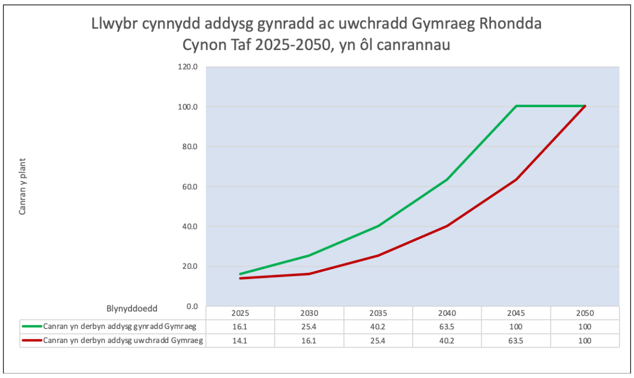

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	16.1	25.4	40.2	63.5	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	14.1	16.1	25.4	40.2	63.5	100

Merthyr Tudful

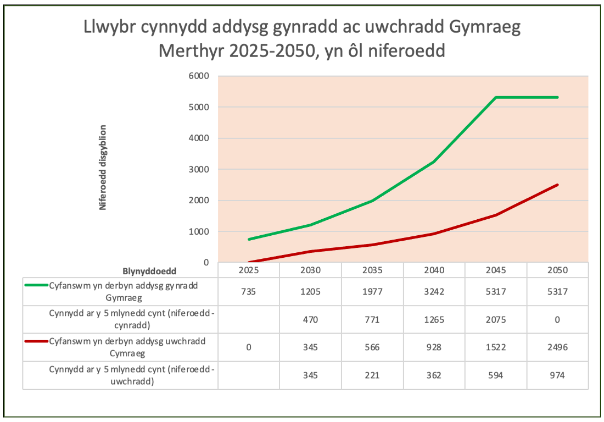

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Cyfanswm yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	735	1205	1977	3242	5317	5317
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - cynradd)		470	771	1265	2075	0
Cyfanswm yn derbyn addysg uwchradd Cymraeg	0	345	566	928	1522	2496
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - uwchradd)		345	221	362	594	974

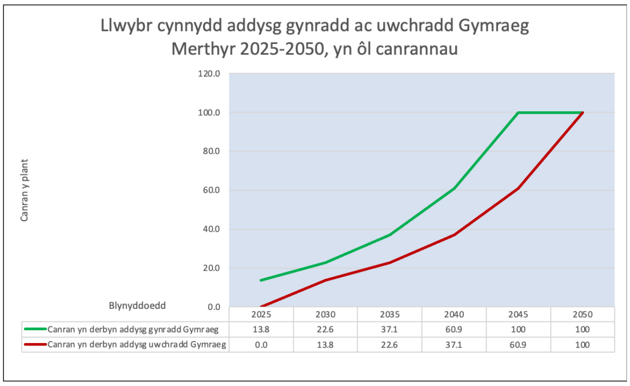

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	13.8	22.6	37.1	60.9	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	0.0	13.8	22.6	37.1	60.9	100

Caerdydd

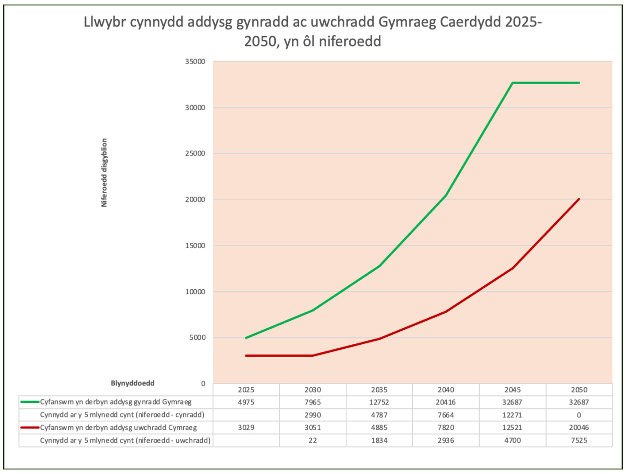

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Cyfanswm yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	4975	7965	12752	20416	32687	32687
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - cynradd)		2990	4787	7664	12271	0
Cyfanswm yn derbyn addysg uwchradd Cymraeg	3029	3051	4885	7820	12521	20046
Cynnydd ar y 5 mlynedd cynt (niferoedd - uwchradd)		22	1834	2936	4700	7525

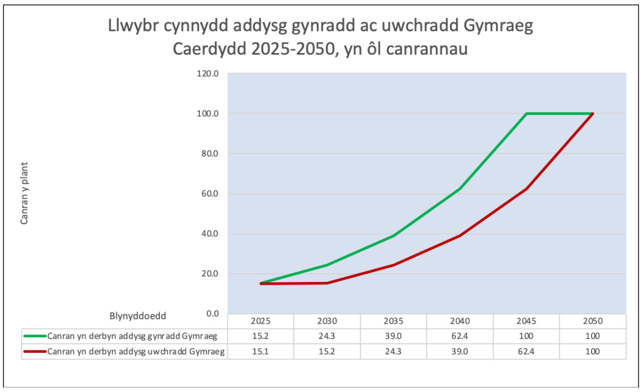

Blynyddoedd	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	15.2	24.3	39.0	62.4	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	15.1	15.2	24.3	39.0	62.4	100

Sir Fôn

Mae Sir Fôn eisoes yn agos iawn at y nod. Gan nad oes wybodaeth ddigon manwl yn ffigurau'r Cyfrifiad Ysgolion ar gyfer ysgolion uwchradd, mae'n anodd cyfrifo unrhyw ganran cynnydd penodol. O'r hyn a wyddom am natur ieithyddol gyffredinol yr ynys, fodd bynnag, anodd credu pam na ellir gosod cynllun ar waith i droi ysgolion yr ynys yn rhai cyfrwng Cymraeg o fewn tua 10 mlynedd.

Cyrraedd y nod bod 50% o blant mewn addysg Gymraeg

Mae'r Llywodraeth wedi gosod targed bod 50% o ddisgyblion Cymru yn derbyn addysg Gymraeg erbyn 2050.
Mae'r graffiau isod yn dangos, fesul sir, faint o gynnydd sydd ei angen bob pum mlynedd er mwyn cyrraedd sefyllfa lle mae hanner disgyblion Cymru yn derbyn addysg Gymraeg erbyn 2050.

Conwy

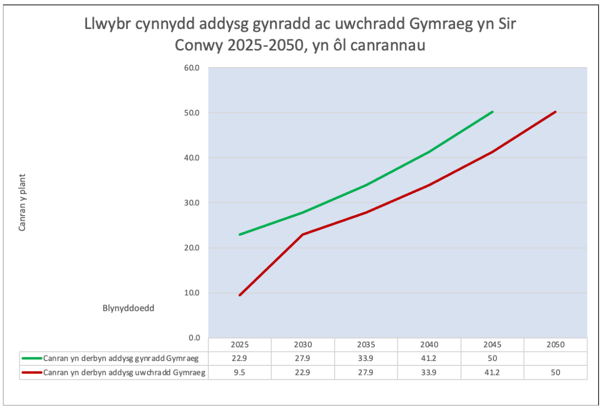

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	22.9	27.9	33.9	41.2	50	
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	9.5	22.9	27.9	33.9	41.2	50

Sir Ddinbych

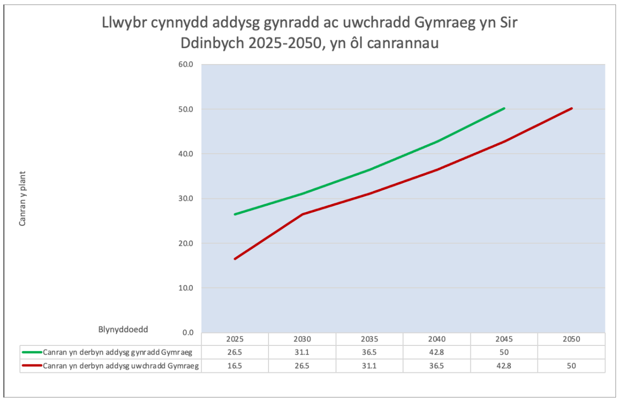

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	26.5	31.1	36.5	42.8	50	
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	16.5	26.5	31.1	36.5	42.8	50

Sir Fflint

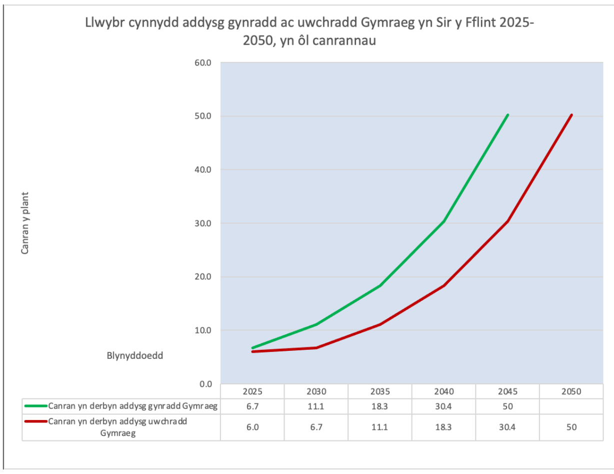

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	6.7	11.1	18.3	30.4	50	
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	6.0	6.7	11.1	18.3	30.4	50

Wrecsam

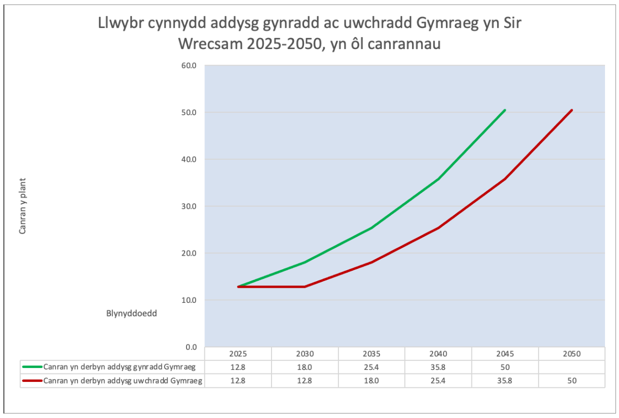

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	12.8	18.0	25.4	35.8	50	
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	12.8	12.8	18.0	25.4	35.8	50

Powys

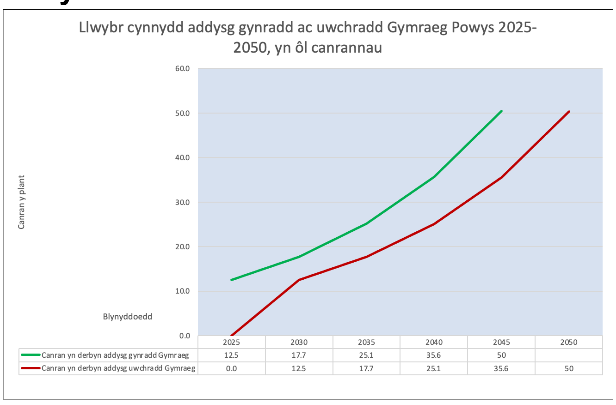

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	12.5	17.7	25.1	35.6	50	
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	0.0	12.5	17.7	25.1	35.6	50

Ceredigion

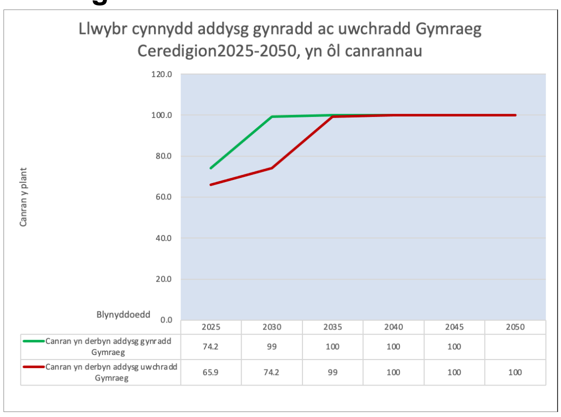

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	74.2	99	100	100	100	
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	65.9	74.2	99	100	100	100

Sir Benfro

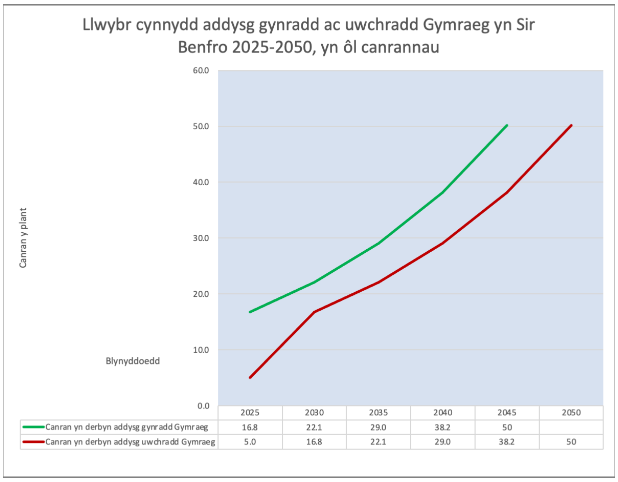

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	16.8	22.1	29.0	38.2	50	
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	5.0	16.8	22.1	29.0	38.2	50

Sir Gâr

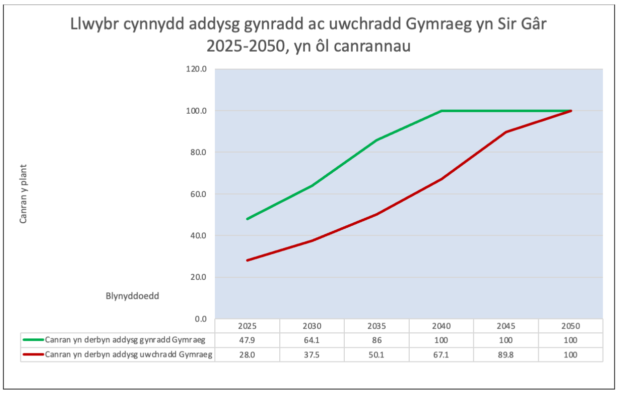

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	47.9	64.1	86	100	100	100
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	28.0	37.5	50.1	67.1	89.8	100

Abertawe

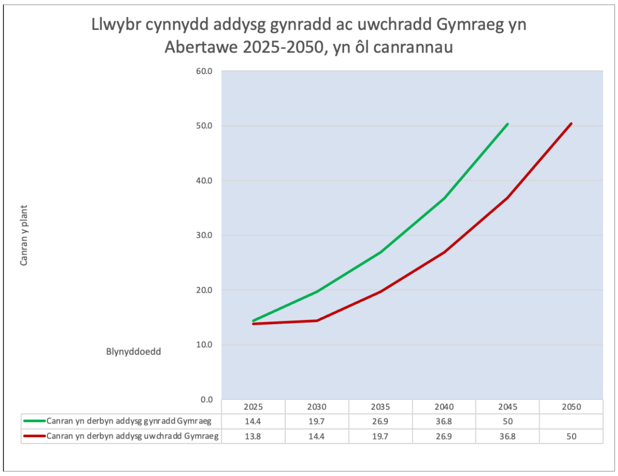

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	14.4	19.7	26.9	36.8	50	
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	13.8	14.4	19.7	26.9	36.8	50

Castell-Nedd Port Talbot

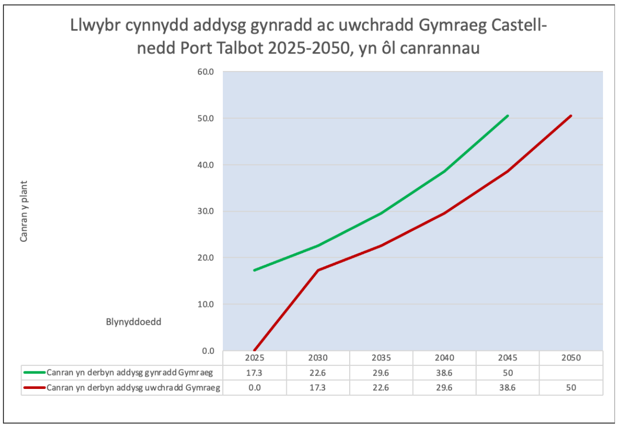

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	17.3	22.6	29.6	38.6	50	
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	0.0	17.3	22.6	29.6	38.6	50

Caerffili

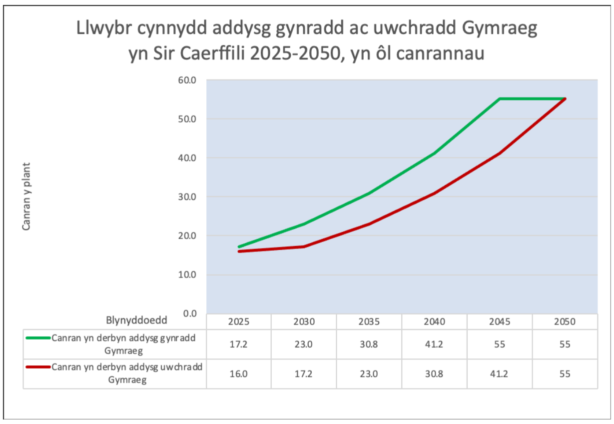

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	17.2	23.0	30.8	41.2	55	55
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	16.0	17.2	23.0	30.8	41.2	55

Blaenau Gwent

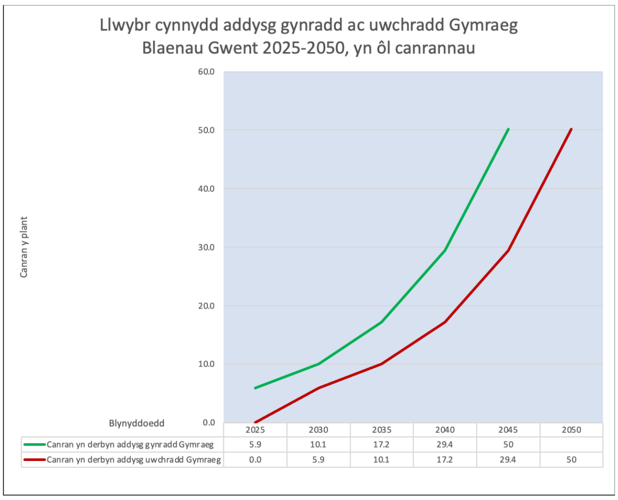

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	5.9	10.1	17.2	29.4	50	
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	0.0	5.9	10.1	17.2	29.4	50

Torfaen

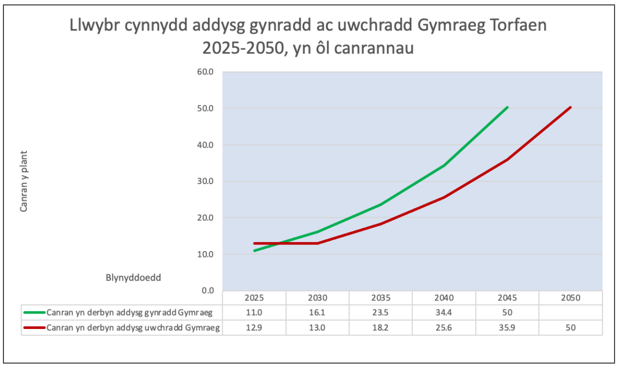

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	11.0	16.1	23.5	34.4	50	
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	12.9	13.0	18.2	25.6	35.9	50

Sir Fynwy

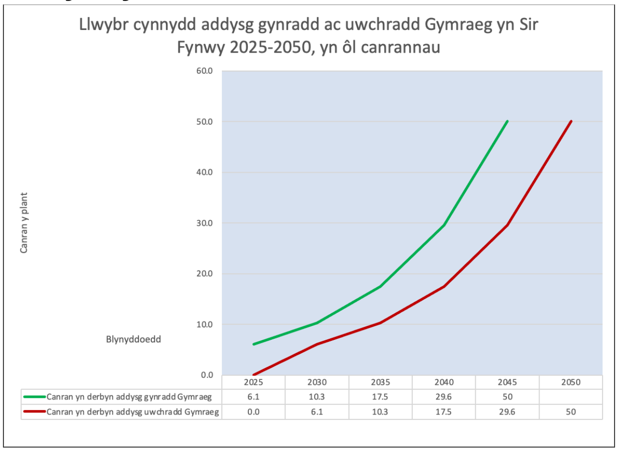

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	6.1	10.3	17.5	29.6	50	
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	0.0	6.1	10.3	17.5	29.6	50

Casnewydd

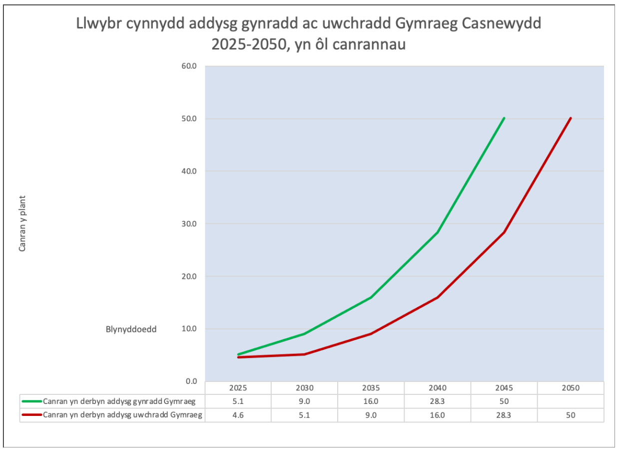

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	5.1	9.0	16.0	28.3	50	
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	4.6	5.1	9.0	16.0	28.3	50

Pen-y-Bont ar Ogwr

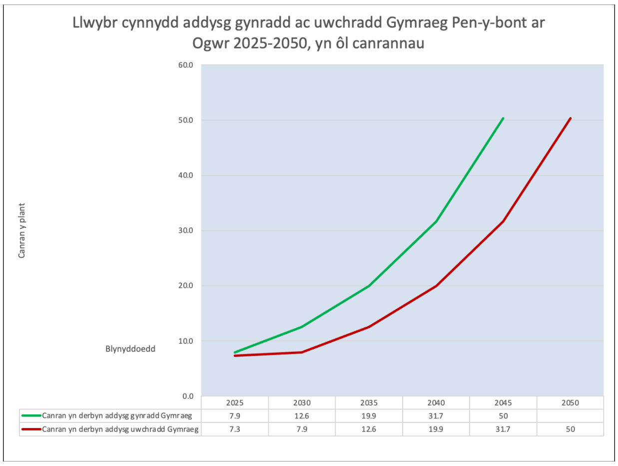

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	7.9	12.6	19.9	31.7	50	
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	7.3	7.9	12.6	19.9	31.7	50

Bro Morgannwg

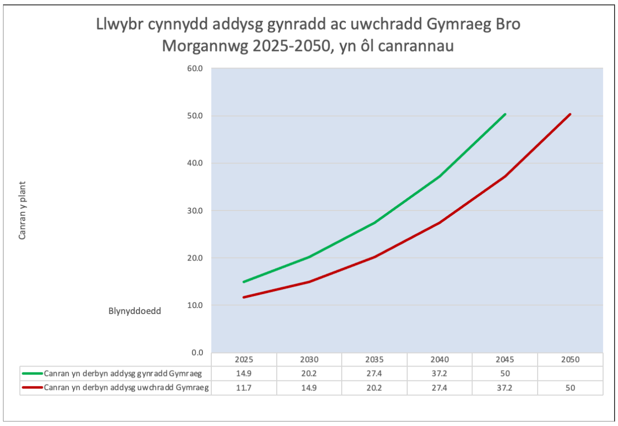

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	14.9	20.2	27.4	37.2	50	
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	11.7	14.9	20.2	27.4	37.2	50

Rhondda Cynon Taf

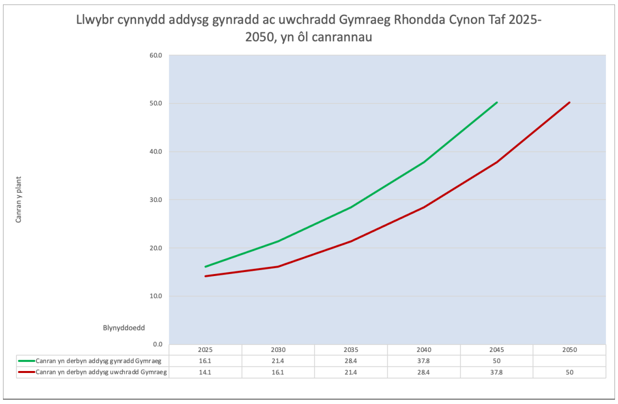

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	16.1	21.4	28.4	37.8	50	
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	14.1	16.1	21.4	28.4	37.8	50

Merthyr Tudful

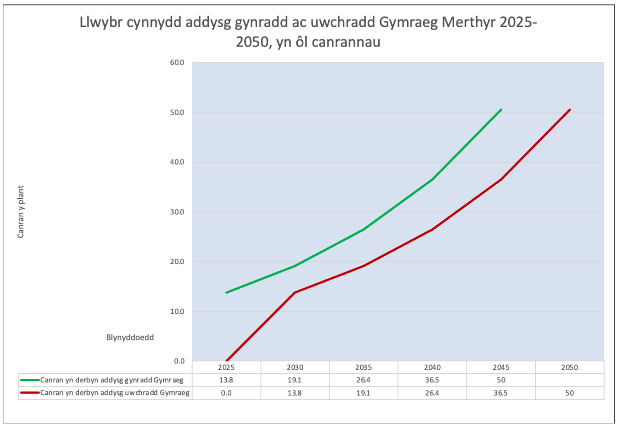

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	13.8	19.1	26.4	36.5	50	
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	0.0	13.8	19.1	26.4	36.5	50

Caerdydd

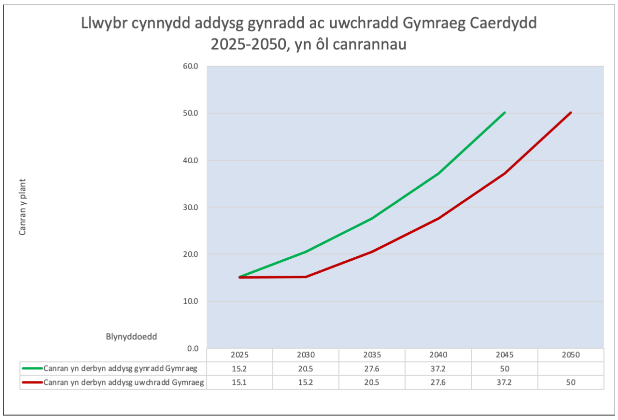

	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Canran yn derbyn addysg gynradd Gymraeg	15.2	20.5	27.6	37.2	50	
Canran yn derbyn addysg uwchradd Gymraeg	15.1	15.2	20.5	27.6	37.2	50

Môn a Gwynedd

Gyda chanrannau disgyblion y ddwy sir sy’n derbyn addysg Gymraeg yn rhagori eisoes ar 50 y cant, byddai gweithredu lluosydd cenedlaethol blynyddol o 6 y cant yn ddigon i godi’r ganran yn y ddwy sir i 100 y cant o fewn ychydig flynyddoedd.

Mae dros 90 y cant o blant ysgolion cynradd y ddwy sir eisoes yn cael eu haddysg drwy’r Gymraeg. Gyda’r un peth yn wir am dros 80 y cant o blant Blwyddyn 7-11 yn ysgolion uwchradd a chanol Gwynedd, gellid codi’r ganran i 100 y cant yn gyflym iawn.

Nid yw’r sefyllfa lawn mor eglur ynghylch ysgolion uwchradd Môn, er ei bod yn amlwg fod y gyfran sy’n derbyn eu haddysg drwy’r Gymraeg yn is na’r hyn yw mewn ysgolion cynradd. Gellir dyfalu’n weddol hyderus fodd bynnag y byddai gweithredu’r lluosydd cenedlaethol o 6 y cant yn gallu codi’r ganran i 100 y cant o fewn tua 10 mlynedd.

Casgliadau

Mae'r ffigyrau'n dangos y byddai cyrraedd nod y Llywodraeth bod 50% o blant yn derbyn addysg Gymraeg erbyn 2050 yn her oni bai bod cynllun clir ar gyfer cynnydd. Byddai sicrhau addysg Gymraeg i bob disgybl erbyn 2050 yn fwy o her, ond mae'r ffigyrau yn dangos bod hynny'n gwbl bosibl.

Gydag ewyllys gwleidyddol a chyllido digonol gallai Llywodraeth Cymru sicrhau addysg Gymraeg i bawb trwy'r Bil Addysg Gymraeg.

Grŵp Addysg Cymdeithas yr Iaith
Ebrill 2024